ט: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

הן הן הדברים הנקנים באמירה. תימה דכפרק שני דייני גזירות (כתובות קט.[ש]) מנן הפופק מעות לחתנו ופסק לו את הרגל תשב עד שתלבין לאשה ולמה תשב ישאנה ויקרא חמיו לדין כיון דהן הן דברים הנקנין באמירה וי"ל שהמתן אינו דומה לטרוח בב"ד ולמיקס בדינא ורשב"ס פי' דדוקא כשמתון התנאים עמדו וקדשו אז נקנים באמירה[א] ומדקדק מדקתני עמדו וההוא דשני דייני גזירות מיירי כשלא קדשו מתוך הדברים ומ"מ מאחר שהסכימו על כך תשב עד שתלבין לאשה ומיהו אין לאיה מלשון עמדו דאומריה דגמרא בהכי כמו קטנה שלא מיאנה (והגדילה) ועמדה ונשאת ניכמות פ' ב"ש (דף קח.) ור"ת פי' דהא דאמר נקנים באמירה בנישואין לאשויס דוקא שהאב מניח את כתו ויש לו קירוב דעת גדול אבל אחו מתנו אבל הסס מיירי בשייס וכן היה אומר ר"ת אין נקנין באמירה אלא כשהאב פוסק אבל אחיה ואמה לא[ב]:

ע"ר

יציאה בעינן לשמה אף הוייה בעינן לשמה **או דלמא**[ג] הויות להדדי מקשינן מה הוייה דכסף לא בעינן לשמה אף הוייה דשטר לא בעינן לשמה בתר דבעיא הדר פשטה[ד] הוייה ליציאה[ה] מקשינן דאמר קרא[ו] ויצאה והיתה: [ז]איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי [ח]אינה מקודשת אמר רב פפא אימא טעמא דידהו ואימא טעמא דידי אימא טעמא דידהו דכתיב ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא מדעתה אף הוייה נמי לשמה ושלא מדעתה ואימא טעמא דידי ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה אף הוייה בעינן דעת מקנה מיתיבי[ט] אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן מאי לאו שטרי אירוסין ונשואין ממש לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב[י] דאמר רב גידל אמר רב[כ] כמה אתה נותן לבנך כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה: ובביאה: מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא[ל] בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה א"ל ר' זירא לר' אבהו ואמרי לה ר"ל לרבי יוחנן[מ] כעורה זו ששנה רבי[נ] ובעלה[ס] מלמד שנקנית בביאה אי מהתם הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל קמ"ל מתקיף לה ר' אבא בר ממל אם כן נערה המאורסה דאמר רחמנא בסקילה היכי משכחת לה אי[ע] דאקדיש והדר בעיל בעולה היא אי דאקדיש ולא בעיל לאו כלום הוא אמרוה רבנן קמיה דאביי משכחת לה כגון שבא עליה ארוס שלא כדרכה א"ל אביי עד כאן לא פליגי רבי ורבנן אלא באחר אבל בעל דברי הכל אם[פ] בא עליה שלא כדרכה עשאה בעולה מאי היא[צ] דתניא[ק] באו עליה[ר] אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולן בחנק אמר רב נחמן בר יצחק משכחת לה כגון שקדשה בשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכנים ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה ס"ד אמינא תיתי בק"ו מיבמה ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה[ש] מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ס"ד אמינא הואיל וכתב[ת] אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מיקניא בביאה אף אמה העבריה מיקניא בביאה קמ"ל ורבי האי סברא מנא ליה א"כ לכתוב רחמנא ובעל מאי ובעלה שמע מינה תרתי ולרבא דאמר[ב] בר אהינא אסברה לי כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין מאי איכא למימר אם כן נכתוב קרא או בעלה מאי ובעלה שמע מינה כולהו ורבי האי בעולת בעל מאי עביד ליה האי מיבעי ליה בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה ומי אית ליה לרבי האי סברא והתניא באו עליה[ר] אנשים ועדיין היא בתולה כולם בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולם בחנק אמר

כשער. והיינו לא בעינ ביאה: **דהואיל וגומר ומוציא גומר ומכנים**. בלא ביאה הכא אם לאו דר' יוחנן הוה אמינא לגבי כסף עד דמקדש וכעיל אבל השתא דנפקא לן מבעולת בעל דבבעילה לחודה מיקדשה ע"כ כי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דבכסף לחודה מיקדשה דאי עד דמקדש ובעיל אבל כסף מאי אהני: **לאחרת**. אשמו: **א"כ**. הלא אשמעינן אלא קידושי ביאה לכתוב ובעל מאי ובעלה זו ולא אמה העבריה: **ולרבא דאמר**. לקמן בפ' שני גבי מקדש אחת משתי אחיות אמה לא הוי קידושין הואיל ואין רואין לביאה שאינו יודע איזו אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרת ואמר רבא בר אהינא אסברה לי חכם אחד שאמר לי מן המקרא כי יקח ובעלה קיחת כסף הכתוב לבעולה הוא דהויא קיחה מגא ליה הא דדרש"י ליה לבדרבי ולמעוטי אמה ומו לא ליף מינה לכתוב אי בעלה: **מאי ובעלה**. משמע דקאי נמי אקיחה למילף הך דבר אהינא: **הא סברא**. דאין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה: מודה

יליאה בעינן לשמה. דכתיב (דברים כד) וכתב לה לשמה[ש]: **הוייה דכסף לא בעינן שתהא לשמה**. שתהא צורת הדיבור טבועה לשמה: **הדר פשטה**. ולאחר שהיה שהדיבור עיקר שהסטר קונה בתחילה מכאן למדנו[ת]: **שלא מדעתה**. קודם הכתיבה לא נמלך בה ואח"כ הודיעה וקבלתה ונבעלה קאי והוא הדין בקטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה: **מה יליאה שלא מדעתה**. שהרי על כרחה היא מתגרשת: **דעת מקנה**. היינו בעל שהקנה אותה בגט זה לעצמה ופוטרה ממנו ובעינן שיכתוב מדעתו דכתיב וכתב לה: **אף כאן דעת מקנה**. דהיינו האבה שנקנית לבעל: **מאי לאו שטרי אירוסין ממש**. כגון כתב מקודשת לי: **שטרי פסיקתא**. התנאים שבייסס וממנן שפוסקין זה לזה: **באמירה**. בלא קנין שהקידושין הן גמר הדבר דבהיא הנאה דקא ממתמני אהדדי גמרי ומקני[ש] ובאותן התנאים קאמר שהעדים אין רשאין לכתוב עליהם שטר אלא מדעתם דניחא להו שתהא כתלוה על פה ולא כתלוה בשטר: **אמר קרא בעולה בעל**. כי ימצא אים שוכב עם אשה בעולת בעל: **כעורה זו**. בתמיה וכי אינה מקובלת עליך שאתה מחזר ללמדה ממקום אחר: **עד דמקדש**. בכסף והדר בעיל כדכתיב כי יקח דהיינו כסף והדר ובעלה: **א"כ**. הכי קאמר קרא דבעינן כסף ויציאה בלו ולאו כיאה לא מקדשה: **נערה מאורסה דבסקילה כו'**. הלכך ע"כ כי יקח הוו קידושין לעצמן ובעלה הוו קידושין לעצמן בלא כסף ומשכחת סקילה בקידושי כסף בלא ביאה: **בעולה היא**. וסקילה בבעולה כתיבא (דברים כב) כי יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש וגו' ודרשינן (כתובות דף מח:) בתולה ולא בעולה שהבעולה בחנק כשאר אשת איש: **שלא כדרכה**. לאיתקוש משכבות להדדי דכתיב (ויקרא כ) משכבי אשה שתי משכבות וקריינא בה כי יקח ובעלה ואכתי בתולה היא: **א"ל אביי**. ליכא לאוקמי הכי דאי בא עליה אחוש שלא כדרכה תו לא הויא בסקילה דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי גבי כאן עליה עשרה שלא כדרכה ואמרו כולן בסקילה אלא באחר שאינו בעולה אבל בעלה עושה אותה בעולה בשלא כדרכה דילפינן לה מבעולת בעל כדלקמן: **ועדיין היא בתולה**. שבאו כולן עליה שלא כדרכה: **הראשון בסקילה**. לקמן יליף טעמא בשמעתין: **משכחת לה**. דבסקילה: **שקדשה בשטר**. והיינו לא בעינ ביאה: **דהואיל וגומר ומוציא גומר ומכנים**. בלא ביאה הכא אם לאו דר' יוחנן הוה אמינא לגבי כסף עד דמקדש ובעיל אבל השתא דנפקא לן מבעולת בעל דבבעילה לחודה מיקדשה ע"כ כי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דבכסף לחודה מיקדשה דאי עד דמקדש ובעיל כסף מאי אהני: **לאחרת**. אשמו: **א"כ**. הלא אשמעינן אלא קידושי ביאה לכתוב ובעל מאי ובעלה זו ולא אמה העבריה: **ולרבא דאמר**. לקמן בפ' שני גבי מקדש אחת משתי אחיות אמה לא הוי קידושין הואיל ואין רואין לביאה שאינו יודע איזו אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרת ואמר רבא בר אהינא אסברה לי חכם אחד שאמר לי מן המקרא כי יקח ובעלה קיחת כסף הכתוב לבעולה הוא דהויא קיחה מגא ליה הא דדרש"י ליה לבדרבי ולמעוטי אמה ומו לא ליף מינה לכתוב אי בעלה: **מאי ובעלה**. משמע דקאי נמי אקיחה למילף הך דבר אהינא: **הא סברא**. דאין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה: מודה

א) [כתובות מו: עד.], **ב)** [לעיל כ. ופ"נ], **ג)** כתובות קכ: לקמן מח. **ד)** כתובות קכ: כ"ב קפז:, **ה)** כתובות קכ: מועד קטן יח:, **ו)** [מולין קמו: קיז.], **ז)** [לעיל ד:], **ח)** [נכתי' במקדש. ועיי' יעב"ן], **ט)** [נכתי' ובפרי"ר: ד"ה שהם אותה בעולה שלא בדרכה, ובלקמן בסוס"ע], **י)** שבדרכן סו:, **כ)** [לעיל ד:], **ל)** לקמן מ:, **מ)** [ניטין כד ע"ב], **נ)** [לעיל ה ע"א], **ס)** [כתובות קב ע"ב], **ע)** [וסס ד"ה בשבת], **פ)** [נכתה בל"ל וכתנן סיון].

מוסף תוספות

א. ה"מ כשקדשו מיד מתוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אבל הנוו עתה וקדש לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לאו דברים הנקנים באמירה הם. תוס' כתובות קט. **ב.** בירושלמי (כתובות פ"ה ה"א) אבל לא אח ע"י אותה ולא אשה ע"י בתה ואפי' היא קטנה, ובלבד מן הנשואין הראשונים אתיא כו' תנינא המשיא את בנו בבית זכה בנו בבית הכלבד מן הנשואים הראשונים וכן כתב רמב"ם (אישות פכ"ג ה' יב). תוס' הרא"ש. וע"ע תוס' כתובות קט.

תום' ר"י הזקן

הויה דכסף. שאינו צריך לצייר צורת הכסף או להחיכו לשמה. [יציאה בעינן לשמה]. דכתיב וכתב לה לשמה. שלא מדעתה. שלא ידעה האשה כשכתבו ונתנו לה ונתרצית. דעת מקנה. בגט היינו הבעל, ובקדושין האשה שהיא מקנה עצמה לו. פסיקתא. שפוסקין על עצמן לחת להן. ראב"ג דהלכתא בלא טעמא, אין כותבין דניחא להו למיהוי מלוה על פה ולא תהוי מלוה בשטר. ופסקו הרי"ף והרי"ם ז"ל [אישות פ"ג הי"ד] דאינה מקודשת, דהב אשי אוקמה כפ' הנושא (כתובות קב. ב) כשטרי אירוסין ממש, ומדעת שניהם מהאיש ומהאשה קאמר. וכתב רבינו תנגאל וקי"ל כרב פפא ורב שרביא, ויש מי שפסק כרבא ורבינא והדבר צ"ע. ע"כ. והיא בעולת בעל. אית דגרסי, כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל [דברים כב, כב]. בעורה. כלומר וכי נמאסת הברייתא דתני רבי, מה צורך ללמוד ממקום אחר. דקדיש ובעל. דתרוייהו בעינן, דכתיב כי יקח דהיינו קידושי כסף. בעולה היא. ובתנק היא. שלא בדרכה.

מסורת הש"ס

ת) [כתובות מו: עד.], **כ)** [לעיל כ. ופ"נ], **ג)** כתובות קכ: לקמן מח. **ד)** כתובות קכ: כ"ב קפז:, **ה)** כתובות קכ: מועד קטן יח:, **ו)** [מולין קמו: קיז.], **ז)** [לעיל ד:], **ח)** [נכתי' במקדש. ועיי' יעב"ן], **ט)** [נכתי' ובפרי"ר: ד"ה שהם אותה בעולה שלא בדרכה, ובלקמן בסוס"ע], **י)** שבדרכן סו:, **כ)** [לעיל ד:], **ל)** לקמן מ:, **מ)** [ניטין כד ע"ב], **נ)** [לעיל ה ע"א], **ס)** [כתובות קב ע"ב], **ע)** [וסס ד"ה בשבת], **פ)** [נכתה בל"ל וכתנן סיון].

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פי"ח מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קלח סעיף ח:

עד ב מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה ד סמג סס טוש"ע אה"ע סי' לב סעיף ח:

עה ג מיי' סס הלכה ד סמג סס טוש"ע סס:

עו ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע אה"ע סי' נח:

עז ה מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה ו ופ"ו מהלכות זכיה ומתנה הלכה י סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נח:

עח ו מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:
דברים כד ב

2. כִּי יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְּעֻלַת בָּעַל וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל:
דברים כב כב

3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א

4. אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כִּסּוּתָהּ וְעִנָּתָהּ לֹא יִגְרָע:
שמות כא י

מוסף רש"י

הויה. קידושין שמהוה בהן עצמה לבעל (גיטין כא:). **אף הויה בעינן לשמה.** הויה דשטר בעינן לשמה שהרי עיקר מה שהשטר קונה כאשה מכאן למדנו מדאיתקש הויה ליציאה (רש"י רי"ף). הויות להדדי מקשינן. והיתה לאיש אחר (דברים כד) כל הויות קידושין בתשמש, כסף ושטר ויציאה (כתובות עד.). **ושלא מדעתה.** לא ידעה כשנתנה (לקמן מח.). **מה יציאה לשמה ושלא מדעתה.** לא בעינן כתיבה מדעתה שהרי כשל כרחה מגרשה (שם). **מה יציאה בעינן.** בכתיבת הגט, דעת מקנה. דהיינו בעל שמקנה את האשה לעצמה בגט זה, אף הויה בעינן דעת מקנה. והיא האשה שתקנה את עצמה לבעל בשטר זה (שם). מדעת שניהם. אבי האחן ואבי הכלה (רשב"ם קסז:). **שטרי אירוסין ונשואין ממש.** שטר שמקדש בו את האשה, הרי את מקודשת לי בזה בשטר ומוכר לה, ואשמעינן דצריך לכתוב על פיה, כדרך ספר ורב ברבי דאמרי כתבו שלא מדעתה אינה מקודשת (כתובות קב:).

ונשואין, כתובה (רשב"ם ב"ב קסז:). **וכדרב גידל.** שמתא תנאי זה בשטר (פרק יח:). כעורה זו ששנה רבי. כלומר וכי מכוערת היא בענין מצוה זו שאמר רבי (חולין קמז:). הראשון בסקילה וכולן בחנק. דגבי סקילה לגבי מיבם, וקרא יתירא הוא למעטי כי האי גוונא, דלא על גב דקרינא ביה בעולה, אין בסקילה אלא אחד מהם לאחו שאבד עמה לבדו, דהיינו דאמרן שבאתו כיתה יחידית (סנהדרין סו:). שכן זקוקה ועומדת. ליה מחמת קידושי כסף ואין ביאה כלה אלא לגמור, אבל קנין דמעיקרא לא (לעיל ד:). **לאחרת.** לקיחת קידושין (לקמן מז:). **בר אהינא אסברה לי.** הבינני דבר זה שיכולני להבין לו לאיה מן התורה (לקמן נא:). **כי יקח איש אשה.** דהיינו קידושי כסף דנמרינן לה קיחה קיחה, ומתיב **ובעלה.** דבעינן לאיה לגבי (שם). קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין. קידש אחת משתי אחיות ולא פירש איזה מהם דאין יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו (לקמן נא:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com